

Sygn. akt XVII AmE 117/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Witold Rękosiewicz

Protokolant: sekretarz sądowy Iwona Hutnik

po rozpoznaniu w dniu 4 lutego 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z odwołania **Syndyka Masy Upadłości (...) S.A.
w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w B.**

przeciwko **Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki**

o **wymierzenie kary pieniężnej**

na skutek odwołania powoda od decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki

z dnia 31 grudnia 2014 r. znak (...)

1. Oddała odwołanie;
2. zasądza od powoda Syndyka Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w B. na rzecz Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Witold Rękosiewicz.

Sygn. akt XVII AmE 117/15

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (Prezes URE, pozwany), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, decyzją z dnia 31 grudnia 2014 r. znak (...) orzekł, że:

I. przedsiębiorca (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w B. reprezentowany przez syndyka masy upadłości G. F. nie wywiązał się w 2013 roku z określonego w art. 9a ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz.U.2012.1059, dalej: Pe) obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi URE świadectwa pochodzenia wydanej dla energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub zlokalizowanych w wyłącznej strefie ekonomicznej lub uiszczenia opłaty zastępczej, w terminie określonym w art. 9a ust. 5 Pe, obliczonej w sposób określony w art. 9a ust. 2 Pe,

II. wymierzył przedsiębiorcy karę pieniężną w kwocie 1 278 622,80 zł, co odpowiada wysokości (...) przychodu przedsiębiorcy z działalności koncesjonowanej, osiągniętego w 2013 roku.

Syndyk masy upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w B. (powód) w złożonym odwołaniu zaskarżył decyzję Prezesa URE w całości, zarzucając jej naruszenie:

1. przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 107 § 1 k.p.a. w zw. z art. 144 ust. 1 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U.2015.233) polegające na prowadzeniu postępowania i wydaniu decyzji przeciwko upadłej spółce podczas gdy prowadzenie procesu po ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej z udziałem upadłego zamiast syndyka jest niedopuszczalne;

- art. 56 ust. 6a Pe przez jego niezastosowanie, podczas gdy w realiach niniejszej sprawy spełnione zostały przesłanki uzasadniające odstąpienie przez Prezesa URE od wymierzenia kary pieniężnej;

- art. 56 ust. 1 pkt 1a w zw. z art. 9a ust. 1 i 5 Pe w zw. z art. 91 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że nie przestrzeganie obowiązku uzyskania i przedłożenia do umorzenia Prezesowi URE świadectwa pochodzenia lub uiszczenia opłaty zastępczej w każdej sytuacji nakłada na przedsiębiorstwa energetyczne obowiązek zapłaty kary pieniężnej, podczas gdy prowadzenie wobec upadłej spółki postępowania w sprawie wymierzenia kary pieniężnej, a następnie wydanie zaskarżonej decyzji skutkuje nieuzasadnionym żądaniem przez organ dokonania wypłaty z masy upadłości środków finansowych z naruszeniem praw innych wierzycieli;

2. przepisów postępowania, tj.:

- art. 7, art. 77 i art. 80 k.p.a. poprzez niewyczerpujące zebranie i rozpatrzenie całego materiału dowodowego, w szczególności zaś pominięcie pisma syndyka masy upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej z 27 marca 2014 r.

- art. 61 § 4 k.p.a. i art. 10 k.p.a. ze względu na brak zawiadomienia o wszczęciu postępowania oraz poprzez oczywiste niezastosowanie zasad ogólnych postępowania administracyjnego w stopniu powodującym istotne ograniczenie strony w postępowaniu;

oraz naruszenie:

- art. 2 w zw. z art. 342 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez wydanie decyzji zmierzającej do nakazania syndykowi masy upadłości postępowania z funduszami masy upadłości wbrew ww. przepisom prawa upadłościowego i naprawczego.

- art. 91 ust 1 oraz 236-240, 244-266 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez ich niezastosowanie i tym samym błędne uznanie, że organ może wymierzyć upadłej spółce karę pieniężną podczas gdy w świetle cytowanej ustawy wierzyciel, w stosunku do zobowiązań dotyczących okresu sprzed upadłości (wierzycielności upadłościowej) nie ma prawa wyboru między zgłoszeniem wierzycielności w postępowaniu upadłościowym, a dochodzeniem jej na innej drodze przeciwko upadłej spółce lub syndykowi i do wszczynania przeciwko upadłej spółce lub syndykowi postępowań administracyjnych.

Na podstawie przedstawionych zarzutów powód wniósł o uchylenie w całości zaskarżonej decyzji, względnie o jej zmianę i odstąpienie na podstawie art. 56 ust. 6a Pe od wymierzenia kary pieniężnej, o której mowa w art. 56 Pe oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołania powód podniósł, iż Prezes URE błędnie wskazał adresata zaskarżonej decyzji tj. (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej, zamiast syndyka masy upadłości. Stwierdził, że właściwym trybem dochodzenia wierzycielności było postępowanie upadłościowe.

Syndyk masy upadłości nie kwestionował okoliczności naruszenia przepisów prawa energetycznego poprzez niedochowanie terminu uiszczenia opłaty zastępczej w kwocie 1 059 511,57 zł.

Zdaniem powoda w zaistniałych okolicznościach spełniona została przesłanka znikomej szkodliwości czynu, o której mowa z art. 56 ust. 6a Pe.

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego.

Odnosząc się do kwestii adresata decyzji pozwany wskazał, że stroną postępowania dotyczącego mienia masy upadłości może być tylko syndyk, występujący we własnym imieniu, jednakże nie na własny rachunek, a brak legitymacji formalnej upadłego nie oznacza jednocześnie braku po jego stronie zdolności prawnej, tj. zdolności bycia podmiotem praw i obowiązków. Oznacza to, że świadczenia dochodzone przez lub przeciwko syndykowi zasądza się na rzecz lub od upadłego przedsiębiorcy.

W ocenie pozwanego zarzut niewyczerpującego zebrania materiału dowodowego również jest bezzasadny, ponieważ Prezes URE nie jest wierzycielem powoda w kwestii domagania się uiszczenia opłaty zastępczej. Określony w art. 9a ust.1 Pe obowiązek wynika z przepisów ustawy, wybranie sposobu jego realizacji należy do podmiotu, na który obowiązek ten został nałożony w ustawie. Dopiero po skutecznym (prawomocnym) wymierzeniu kary pieniężnej prawomocną decyzją Prezes URE będzie mógł domagać się wpisania wierzytelności wynikającej z wymierzonej kary na odpowiednią listę.

Pozwany wskazał jednocześnie, iż nie zachodzą przesłanki do odstąpienia od wymierzenia kary na podstawie art. 56 ust. 6a Pe ponieważ przedsiębiorca nie wykonał ciążącego na nim obowiązku, czyli nie zostały spełnione dwa obligatoryjne warunki do rozważenia zastosowania tejże instytucji. Podkreślił, że obowiązek może być skutecznie zrealizowany tylko do dnia 31 marca każdego roku. Gdyby przedsiębiorca zrealizował obowiązek, brak byłoby podstaw do wszczęcia postępowania. Jednak przy całkowitym braku realizacji obowiązku nie ma podstaw do przyjęcia innego niż duży stopnia szkodliwości czynu.

Za okoliczność bezsprzeczną uznał pozwany, iż w 2013 r. powód zaniechał wykonania obowiązku wniesienia opłaty zastępczej na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do ustawowo określonego terminu 31 marca. W związku z powyższym nałożono na przedsiębiorcę w likwidacji karę w najniższej możliwej do wymierzenia wysokości, niższej niż kwota wynikająca z wzoru określającego minimalny wymiar kary pieniężnej zawartego w art. 56 ust. 2a Pe, z uwagi na ogólną dyrektywę wymiaru kary zawartą w art. 56 ust. 3 Pe.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pismem z dnia 31 marca 2014 r. (znak: (...)), Prezes URE działając na podstawie art. 28 ust. 2 Pe, zwrócił się do syndyka masy upadłości przedsiębiorcy z prośbą o udzielenie informacji dotyczących dokonanej w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. sprzedaży energii elektrycznej na rzecz odbiorców końcowych.

W odpowiedzi na ww. wezwanie, w załączeniu do pisma z dnia 24 kwietnia 2014 r., syndyk przekazał dane, dotyczące wolumenu sprzedaży w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. energii elektrycznej na rzecz odbiorców końcowych. Wskazał wysokość należnych opłat zastępczych i oświadczył, że nie zostały one zapłacone ze względu na ogłoszenie przez sąd w dniu 14 marca 2014 r. upadłości (...) S.A.

Biorąc pod uwagę treść udzielonych przez syndyka masy upadłości informacji i wyjaśnień, Prezes URE uznał za celowe wszczęcie z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie wymierzenia przedsiębiorcy w upadłości kary pieniężnej, w związku z ujawnieniem możliwości nieprzestrzegania w roku 2013, określonego w art. 9a ust. 1 Pe obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi URE świadectwa pochodzenia, wydanego dla energii elektrycznej wytworzonej w źródłach znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub zlokalizowanych w wyłącznej strefie ekonomicznej lub uiszczenia opłaty zastępczej, obliczonej w sposób określony w art. 9a ust. 2 Pe.

Pismem z dnia 3 października 2014 r. (znak: (...)) Prezes URE zawiadomił powoda o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie wymierzenia kary pieniężnej.

Pismem z dnia 7 listopada 2014 r. (znak: (...)) Prezes URE zawiadomił powoda o zakończeniu prowadzonego postępowania i przysługującym mu prawie do zapoznania się z całością zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz złożenia dodatkowych uwag i wyjaśnień.

Powód nie skorzystał z przysługującego mu uprawnienia do zapoznania się z zebraniem materiałem dowodowym oraz do złożenia dodatkowych wyjaśnień.

Przychód przedsiębiorcy z tytułu działalności koncesjonowanej polegającej na obrocie energią elektryczną w 2013 roku wyniósł (...)zł.

Przedstawiony stan faktyczny nie był między stronami sporny i został ustalony przez Sąd na podstawie informacji i dokumentów znajdujących się w aktach administracyjnych oraz aktach sprawy.

Na podstawie dokonanych ustaleń Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Bezsporne w sprawie jest, że powód nie wykonał w 2013 r. obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi URE świadectwa pochodzenia, o którym mowa w art. 9e ust.1 lub art. 9o ust.1 Pe, wydanego dla energii wytworzonej w odnawialnych źródłach energii, oraz nie wywiązał się z obowiązku uiszczenia opłaty zastępczej w terminie określonym w art. 9a ust. 5 Pe. Okoliczność ta została potwierdzona przez powoda w odwołaniu.

Zgodnie z art. 56 ust. 1 pkt 1a Pe, w brzmieniu aktualnym w dniu wydania zaskarżonej decyzji, karze pieniężnej podlega ten, kto nie przestrzega obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi URE świadectwa pochodzenia, świadectw pochodzenia biogazu lub świadectwa pochodzenia z kogeneracji albo nie uiszcza opłat zastępczych, o których mowa w art. 9a ust. 1 i 8 Pe.

Z informacji zawartych w aktach administracyjnych wynika, że zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie nałożenia kary pieniężnej z tytułu niewykonania określonego w art. 9a ust.1 Pe obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi URE świadectw pochodzenia zostało skierowane do syndyka masy upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej. Oznacza to, że w znaczeniu formalnym stroną prowadzonego postępowania był syndyk masy upadłości. Wobec faktu, że podmiotem, który nie wykonał określonego w ustawie obowiązku był przedsiębiorca energetyczny a nie syndyk masy upadłości, stroną postępowania w znaczeniu materialnym był, pomimo ogłoszenia upadłości, sam upadły przedsiębiorca. Analogiczne stanowisko przedstawił powód w odpowiedzi na odwołanie. Podkreślenia wymaga, że mimo ogłoszenia upadłości przedsiębiorca nie traci zdolności prawnej, a jedynie zdolność do czynności prawnych. Nadal więc jest podmiotem praw i obowiązków. Na przedsiębiorcy więc a nie na syndyku masy upadłości spoczywa odpowiedzialność z tytułu niewykonania obowiązku ustawowego. Z tego względu za nietrafny uznać należało zarzut odwołania dotyczący naruszenia art. 107 §1 kpa w związku z art. 144 ust.1 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze.

Podobnie należało ocenić zarzuty błędnej wykładni art. 56 ust.1 pkt 1a w zw. z art. 9a ust.1 i 5 Pe w powiązaniu z art. 91 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze. Wobec niewykonania przez przedsiębiorcę obowiązku ustawowego Prezes URE, na podstawie art. 56 ust.1 pkt 1a Pe był zobligowany do przeprowadzenia postępowania w sprawie nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej. Dopiero po przeprowadzeniu tego postępowania i uprawomocnieniu się wydanej w sprawie decyzji administracyjnej możliwe będzie wpisanie wierzytelności wynikającej z wymierzonej kary pieniężnej na listę wierzytelności. Nie można więc zgodzić się z powodem, że samo wydanie zaskarżonej decyzji skutkuje nieuzasadnionym żądaniem przez organ dokonania wypłaty z masy upadłości środków finansowych z naruszeniem praw innych wierzycieli. W tym kontekście również za bezzasadny należało uznać zarzut naruszenia art. 2 w zw. z art. 342 i art. 91ust. 1 oraz pozostałych wymienionych w odwołaniu przepisów ustawy prawo upadłościowe i naprawcze. Wbrew stanowisku powoda wydanie decyzji o nałożeniu na upadłego przedsiębiorcę kary pieniężnej nie stanowi podstawy do nakazania syndykowi wypłaty z masy upadłości w sposób niezgodny z przepisami prawa upadłościowego. Jednak wydanie tej decyzji i jej uprawomocnienie nie jest możliwe bez uprzedniego przeprowadzenia postępowania

administracyjnego przeciwko upadłemu reprezentowanemu w postępowaniu przez syndyka, jak to miało miejsce w niniejszej sprawie.

Okoliczność powiadomienia syndyka masy upadłości o wszczęciu postępowania w sprawie nałożenia kary pieniężnej została potwierdzona poprzez pokwitowanie odbioru przesyłki w dniu 8 października 2014 r. przez uprawnionego pełnomocnika syndyka (k. 14 akt adm.). W tej sytuacji brak podstaw do uznania, że powód nie został powiadomiony o wszczęciu postępowania i nie miał możliwości wypowiedzenia się w sprawie przed wydaniem decyzji. Wobec tego również zarzut naruszenia art. 61 § 4 kpa oraz art. 10 kpa należało uznać za nieuzasadniony.

W sprawie nie zaistniały także łącznie wymienione w art. 56 ust. 6a Pe przesłanki do odstąpienia od wymierzenia kary. Zastosowanie tego przepisu jest możliwe jedynie w sytuacji, gdy stopień społecznej szkodliwości czynu jest znikomy a podmiot zaprzestał naruszania lub zrealizował obowiązek. Ciążący na przedsiębiorcy energetycznym obowiązek może być skutecznie zrealizowany tylko do dnia 31 marca każdego roku. Przedsiębiorca nie wykonał ciężącego na nim obowiązku, czyli nie zostały spełnione łącznie dwa obligatoryjne warunki do rozważenia możliwości zastosowania tejże instytucji. Gdyby przedsiębiorca energetyczny lub prowadzący jego interesy syndyk zrealizował obowiązek, brak byłoby podstaw do wszczęcia postępowania. Przy całkowitym braku realizacji obowiązku nie było także podstaw do przyjęcia, iż stopień szkodliwości stwierdzonego naruszenia był znikomy.

Odnosząc się do zarzutu dotyczącego naruszenia przepisów postępowania administracyjnego wskazać należy, iż zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie poglądem (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 1991 roku sygn. akt III CRN 120/91 OSNC 1992 Nr 5, poz. 87; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 1998 roku sygn. akt I CKN 265/98 OSP 2000 Nr 5 poz. 68; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 roku sygn. akt 351/99 OSNC 2000 Nr 3 poz. 47; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2001 roku sygn. akt I CKN 1036/98 LEX Nr 52708; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2005 roku, sygn. akt III SZP 2/05 OSNP 2006/19-20/312), Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie może ograniczyć sprawy wynikającej z odwołania od decyzji Prezesa Urzędu tylko do funkcji sprawdzającej prawidłowość postępowania administracyjnego, poprzedzającego postępowanie sądowe. Celem tego postępowania nie jest przeprowadzenie kontroli postępowania administracyjnego, ale merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy, której przedmiotem jest spór między stronami powstający dopiero po wydaniu decyzji przez Prezesa Urzędu. Postępowanie przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest postępowaniem kontradyktoryjnym, w którym uwzględnia się materiał dowodowy zebrany w postępowaniu administracyjnym, co nie pozbawia jednak stron możliwości zgłoszenia nowych twierdzeń faktycznych i nowych dowodów. Sąd antymonopolowy jest sądem cywilnym i prowadzi sprawę cywilną, wszczętą w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, w tym wypadku Urzędu Regulacji Energetyki, według reguł kontradyktoryjnego postępowania cywilnego, a nie sądem legalności decyzji administracyjnej, jak to czynią sądy administracyjne w postępowaniu sądowo-administracyjnym.

Wobec powyższego nawet gdyby w postępowaniu administracyjnym doszło do uchybień proceduralnych to, jeżeli nie skutkują one unieważnieniem postępowania administracyjnego, nie mogą być przedmiotem postępowania sądowego mającego na celu merytoryczne rozstrzygnięcie sporu i nie mogą stanowić podstawy do uchylecia zaskarżonej decyzji bowiem Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zobowiązany jest do wszechstronnego zbadania wszystkich istotnych okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu zasad rozkładu ciężaru dowodu i obowiązków stron w postępowaniu dowodowym.

Podkreślenia wymaga, że obowiązujące przepisy nie dają Prezesowi URE możliwości manewru przy ustalaniu wysokości nakładanej kary pieniężnej. Jedynym ograniczeniem jest ustalona w art. 56 ust.3 Pe zasada ograniczenia wysokości kary do poziomu 15 % przychodu przedsiębiorcy. Nałożona w decyzji kara została ograniczona do tego poziomu, co oznacza, że została ustalona w możliwie najniższej wysokości.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności i nie znajdując podstaw uzasadniających uwzględnienie odwołania, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na podstawie art. 479⁵³ k.p.c. oddalił odwołanie jako bezzasadne.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

SSO Witold Rękosiewicz.